

sikke, at der var den største Tilbotelighed fra alle Sider til at bringe det bedst mulige Resultat frem, og det er ganske vist, at Mænd, som nu synes at tillægge denne Lov megen ringe Betydning, dengang troede, at der kunde komme noget Godt og Praktisk ud deraf. Jeg tilstaaer vel at have hørt forskellige Angreb — maaskee ikke fra den ærede Forslagsstillers Side, thi han anerkjender Lovens Betydning ved netop at fremkomme med Forslag om Forbedring af den — men fra andre Sider, idet der er blevet sagt, at Loven gav saa overordentlig Lidet, ja endog saa havde virket skadeligt, men jeg har endnu ikke hørt, hvort dette bestaaer. Der er tre Ting, man vilde opnaae ved Loven. Det var for det Første Fæstevangens Ophævelse for de egentlige Bøndergaard. Jeg har ikke hørt noget Angreb i saa Henseende paa Loven, men ivertimod en Beklagelse fra en enkelt Side over, at man ikke var gaaet videre. Dernæst vilde man ikke have Fæsterne Godtgjørelse for Forbedringer. Der blev i mine Tanker givet meget humane Bestemmelser i saa Henseende, og det vilde være overordentlig interessant, om det Udvalg, som forhandler Sagen, kunde skaffe nogle Oplysninger fra forskellige Dele af Landet om, hvorledes Loven har virket i saa Henseende. Disse Bestemmelser have muligt ikke forhindret, men snarere bidraget til, at Godseierne mange Steder have arbejdet paa Forbedringer ved at tilskyde Capitaler paa billige Vilkaar og i det Hele taget støtte Fæsterne. Afgjort er det, at der mange Steder er en heldig Fremgang iblandt Fæsterne, der vistnok ogsaa i det Hele taget ere nogenlunde tilfredse med denne anden Hovedbestemmelse i Loven. Det Tredie, Loven bestemmer, var en Præmie for Salg, idet man ønskede ad denne Vet at bidrage til, at Fæsterne kunde erholde deres Fæstesteder til Eiendom. Vi have hørt forskellige statistiske Meddelelser; jeg skal ikke nærmere gaae ind paa, hvorvidt de ere correcte eller ikke, men saameget er vist, at efter det, der er anført, er det et meget agtværdigt Resultat, som hidtil er fremkommet netop i de sidste 7 Aar. Thi naar der, efterat der tidligere er solgt saameget, som der opgives at være solgt, derefter i 7 Aar sælges $\frac{1}{3}$ af det resterende

Fæstegods, altsaa 3 pCt. aarligt, da er dette et overordentligt godt Resultat, og det er vistnok fuldt saa godt, som man dengang tænkte sig. For at opnaae dette har man givet denne Præmie af den 10de Gaard, men, som det vil være ærede Medlemmer bekiendt, var det under alle Forhandlinger den Forudsætning, hvorfra man fra alle Sider gif ud, at der skulde gives en saadan Præmie. Man har sagt, at det var en meget slem Bestemmelse i Loven. Ogsaa i denne Henseende vilde det være ønskeligt, om der kunde staffles nogenlunde tilfredsstillende Oplysninger om, hvorledes denne Bestemmelse har virket. Jeg tillader mig at henlede det ærede Medlems Opmærksomhed derpaa, som har indbragt baade dette og det andet Forslag, og som selv er Medlem af Udvalget. I mine Tanker troer jeg, at den Frygt er mere theoretisk end praktisk, der udtales, naar man siger, at man for at sørge for de 9 Familier skaffer den tiende bort fra sin Gaard. Det er et Spørgsmaal, om ikke Godseierne paa de allerfleste Steder ved Inddragning af en Tiendegaard have taget særligt Hensyn til den, for hvem der kunde være Tale om at blive Selveter, men som er Søn af den, som har den Gaard i Fæste, der indrages under Hovedgaarden. Ofte har i saadant Tilfælde Godseieren vistnok folgt Vedkommende en anden Gaard eller paa anden Maade sørget for den Familie, der saaledes vilde blive stødt ud. Dersom det skulde vise sig, at der i denne Henseende er blevet viist Humanitet fra Godseiernes Side, vilde unægtelig den Hovedtanke, der er fremsat, væsentlig være afhjulpen. Jeg har ikke saa noie Kjendskab til Forholdene omkring i Landet, som vistnok flere af de ærede Medlemmer, der have beskæftiget sig særlig med denne Sag, men jeg tør nok sige, at paa adskillige Godser, som jeg kjen-der Noget til, er netop dette Hensyn kommet væsentlig i Betragtning. Der er ved Loven jo tillige taget Hensyn til Enken, der maa forlade en Fæstegaard, f. Ex. naar hun indgaaer Egtteskab — en Fordeel for hende, man heller ikke kan beklage sig over. Det vilde i det Hele taget være interessant, hvis man blandt Andet ved Udvalgets Virksomhed muligtvis kunde faae Oplysning om, hvad